

PAWEŁ NOWOTKO
Uniwersytet Szczeciński
pawel.nowotko@usz.edu.pl
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9860-9129>

LEKSYKALNE UWARUNKOWANIA LEGITYMIZACJI NA PODSTAWIE PRAWA KONSTYTUCYJNEGO

LEXICAL DETERMINANTS OF LEGITIMACY UNDER CONSTITUTIONAL LAW

Abstract. The semantic analysis of the term “legitimation” is a particularly major issue, because determining the understanding of this term has a fundamental meaning for further considerations of such important issues as the legitimation of the power, the judiciary or the systemic position of a judge. In the doctrine of the constitutional law there are lacks in-depth semantic analyzes that would allow a precise explication of what lawyers think when they use the term “legitimation”. Even a cursory analysis of the literature in this field could allow us to draw a preliminary conclusion that when we discuss about this term, in a significant part of the cases considered, there is no reflection on the meaning of the concept of “legitimation” itself. In this study, author analyzed definitions of this concept, which appears in the dictionaries of the Polish language, and then confronted the established meanings with the understanding of “legitimation” in the legal and lawyers’ language. In conclusions, author points two basic ways of understanding the term “legitimation” and proposed to distinguish them by assigning the phrase “legitimacy” to one of these meanings, and “legitimation” to the other.

Keywords: Legitimization; legitimacy; definition; lexical meaning; constitutional law.

WPROWADZENIE

Znaczenia analiz poświęconych semantyce – zwłaszcza na gruncie nauk prawnych – nie można współcześnie lekceważyć. Porządkują one bowiem nie tylko podejmowane rozważania, ale nade wszystko, przez nadanie znaczenia poszczególnym terminom czy przez budowę uporządkowanej siatki pojęciowej, umożliwiają precyzyjne formułowanie myśli, oddających intuicje znaczeniowe zakodowane w poszczególnych wyrazach.

Jednym z terminów, który – zwłaszcza w ostatnim czasie – zdominował debatę publiczną w Polsce i którego znaczenie stało się przedmiotem nasilonych rozważań doktrynalnych, jest termin „legitymizacja”. Jego kontekst znaczeniowy w sposób szczególny uwypukla się nie tylko na gruncie nauk socjologicznych czy politologicznych, lecz przede wszystkim zyskuje szczególne znaczenie dla prawników. Dlatego też zakres niniejszego opracowania sprowadzony zostanie na grunt analiz o jurystycznym charakterze. Rozważania o charakterze socjologicznym czy politologicznym nie będą przydatne. Na ich gruncie ustalone znaczenia nie będą adekwatne do analizy szczegółowych konstruktów prawnych. W prawniczej literaturze przedmiotu nieczęsto podejmowana jest choćby próba ustalenia znaczenia i zdefiniowania pojęcia „legitymizacji”.

Termin „legitymizacja” pojawia się często w odniesieniu do prawa konstytucyjnego, na gruncie którego mowa jest o legitymizacji władzy *in genere*¹, legitymizacji władzy sądowniczej² czy w końcu – legitymizacji sędziów³. Brak jest jednak pogłębionych analiz znaczeniowych, umożliwiających precyzyjne wyeksplikowanie, o czym myślą prawnicy posługując się tym terminem. Już pobieżna analiza piśmiennictwa z tego zakresu⁴ pozwalałaby wyprowadzić wstępny wniosek – mówiąc o legitymizacji władzy czy danego organu, w znaczącej części branych pod uwagę przypadków, nie jest podejmowana refleksja nad znaczeniem samego pojęcia „legitymizacja”.

¹ Zob. T. BIERNAT, *Legitymizacja władzy politycznej: elementy teorii*, Toruń: A. Marszałek 2003, s. 5; A. MŁYNARSKA-SOBACZEWSKA, *Autorytet państwa. Legitymizacyjne znaczenia prawa w państwie transformacji ustrojowej*, Toruń: Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora” 2010, ss. 473; M. CHMAJ, M. ŻMIGRODZKI, *Wprowadzenie do teorii polityki*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 1996, s. 123, 221; P. WINCZOREK, *Legitymizacja władzy politycznej*, „Państwo i Prawo” 1985, nr 11-12, s. 66.

² Zob. J. JASKIERNIA, *Problem legitymizacji władzy sądowej w ustroju politycznym Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] *Trzecia władza. Sądy i trybunały w Polsce*, red. A. Szymta, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego 2008, s. 358; A. BIEN-KACAŁA, *Konstytucyjne podstawy prawa do sądu (zasada ustawowej regulacji władzy sądowniczej)*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2016, nr 3; A. BAŁABAN, *Prawna pozycja władzy sądowniczej w III RP (ze szczególnym uwzględnieniem sądownictwa powszechnego)*, [w:] *25 lat transformacji ustrojowej w Polsce i w Europie Środkowo-Wschodniej*, red. E. Gdulewicz, W. Orłowski, S. Patry, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 2015, s. 212-215.

³ M. KACZMARCZYK, *Legitymizacja roli sędziowskiej*, „Studia socjologiczne” 2020, nr 4, s. 5-35.

⁴ Zob. MŁYNARSKA-SOBACZEWSKA, *Autorytet państwa*, ss. 473; R. H. FALLON, *Legitimacy and the Constitution*, „Harvard Law Review” 118(2005), nr 6; CHMAJ, ŻMIGRODZKI, *Wprowadzenie do teorii polityki*, s. 123; W. Sokół, *Legitymizacja polityczna*, [w:] *Wprowadzenie do nauki o państwie i polityce*, red. B. Szmulik, M. Żmigrodzki, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 2002, s. 221; W. SOKÓŁ, *Legitymizacja systemów politycznych*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 1997, s. 16-18.

Łączne traktowanie rozważań poświęconych legitymizacji i tego, do czego ono się odnosi, prowadzi do nierozdzielania rozważań *de nomine* od rozważań *de re*, co przekłada się na chaos znaczeniowy.

Mając na względzie powyższe, zasadniczym celem opracowania uczyniono próbę zrekonstruowania leksykalnego znaczenia terminu „legitymizacja” na tle prawa konstytucyjnego. Może to stanowić wstęp do szerszej analizy dotyczącej legitymizacji. Rozważenie czy ustalonym znaczeniem wskazanego pojęcia da się objąć związane z nim liczne intuicje znaczeniowe wydaje się dość wymagającym intelektualnie zadaniem. Może ono bowiem prowadzić do wniosku, że występujące w piśmiennictwie konteksty znaczeniowe, w których pojawia się wyraz „legitymizacja” będą nieadekwatne do językowego znaczenia tego terminu. Trzeba bowiem pamiętać, że znaczenie słowa aktualizuje się w zależności od kontekstu jego użycia⁵.

Poszukiwanie prawdziwości powyższego twierdzenia, dotyczącego ewentualnej nieadekwatności kontekstów użycia terminu „legitymizacja” do jego językowego znaczenia, któremu nadano formę hipotezy badawczej, może również doprowadzić do konstatacji, że niektóre z występujących intuicji znaczeniowych należałoby zakodować w innym pojęciu. Ustalenie relacji między pojęciem „legitymizacja” a tym do czego ono w swej istocie się odnosi, jak również między tym pojęciem a innymi pojęciami, niekiedy traktowanymi synonimicznie – jak „legitymacja” i „legitymizacja” – jest na tyle wymagające, że uzasadnia podjęcie badań w tym zakresie z wykorzystaniem narzędzi semantycznych.

Dlatego też w niniejszych rozważaniach ustalone zostanie zarówno znaczenie leksykalne terminu „legitymizacja”, jak i jego porównanie z odtworzonymi sposobami rozumienia pojęcia legitymizacji na gruncie języka prawnego i prawniczego. Autor dokona analizy wybranych doktrynalnych definicji tego pojęcia. Celem badania nie jest jednak zdekodowanie doktrynalnego rozumienia legitymizacji, bowiem dotyczy ono sprawdzenia adekwatności leksykalnych ustaleń do rozważań czynionych w piśmiennictwie. Następnie, na podstawie dokonanych ustaleń, zostanie zaproponowana definicja wskazanego pojęcia, a także znaczeniowe rozróżnienie „legitymacji” od „legitymizacji”, co będzie stanowić *novum* w dotychczasowych badaniach temu poświęconych z zakresu prawa konstytucyjnego. Rozróżnienie wskazanych pojęć, co prawda było już dokonane przez A. Młynarską-Sobawczew-

⁵Zob. T. GIZBERT-STUDNICKI, *Język prawny z perspektywy socjolingwistycznej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1986, nr 26.

ską, jednakże nie były tym pojęciom przypisane definicje, a jedynie wskazano cechę, która pozwala na ich rozróżnienie⁶.

Ustalenie znaczenia tytułowego pojęcia nie stanowi jednak celu samego w sobie. Przedmiotem zainteresowania w dalszej perspektywie jest bowiem kwestia legitymizacji pozycji ustrojowej sędziów. Problem legitymizacji w odniesieniu do sędziów jest kluczowy nie tylko pod względem uprawnienia ich pozycji ustrojowej, lecz także w przypadku ewentualnego stwierdzenia braku legitymizacji, z uwagi na skutki takiego stanu rzeczy. W tej sytuacji chodzi zwłaszcza o konsekwencje zarówno dla samego sędziego, jak i wydanych przez niego rozstrzygnięć procesowych. Treść legitymizacji każdej z władz warunkuje akceptację jej pozycji ustrojowej. Doniosłość tego zagadnienia dodatkowo uzasadnia podjęcie badań nad ustaleniem znaczenia terminu legitymizacji. Z uwagi na tak zakreśloną wizję badania, rozważania te prowadzone są na tle prawa konstytucyjnego.

Postawiony w artykule cel badawczy pociąga za sobą konieczność użycia określonych metod badawczych. Badanie sposobów pojmowania legitymizacji będzie miało głównie charakter porządkujący. W opracowaniu zostanie wykorzystana metoda analityczna, która będzie sprowadzała się do wykorzystania dorobku doktryny prawa konstytucyjnego. W tak określonym celu badawczym nie można pominąć elementów narzędzi właściwych językoznawstwu, jednak nie jest to analiza z zakresu nauk o języku. Kolejną metodą badawczą zastosowaną w artykule jest metoda formalno-dogmatyczna.

LEKSYKALNE ZNACZENIE TERMINU „LEGITYMIZACJA”

Posiłkując się słownikami języka polskiego należy zbadać znaczenie wyrazu „legitymizacja” w języku ogólnym. Następnie zaś analizie zostaną poddane teksty aktów prawnych pod względem występowania w nich terminu „legitymizacja” i – po dowiedzeniu, że występuje on w języku prawnym – ustalenie jego znaczenia. Dalsze rozważania będą koncentrować się na analizie języka prawniczego i jego warstwach – głównie doktrynalnej, a w przypadku ujawnienia występowania w orzecznictwie wyrażenia „legitymizacja”, również na warstwie orzeczniczej⁷. Zachowanie takiej struktury podejmo-

⁶ MŁYNAŃSKA-SOBACZEWSKA, *Autorytet państwa*, s. 71.

⁷ M. ZIELIŃSKI, *Języki prawne i prawnicze*, [w:] *Polszczyzna 2000. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci*, red. W. Pisarek, Kraków: Ośrodek Badań Prasoznawczych. Uniwersytet Jagielloński 1999, s. 64.

nych rozważań jest konieczne, głównie z uwagi na potrzebę ustalenia sposobu, w jaki pojmuje się legitymizację *in genere*, a następnie w zawężeniu do piśmiennictwa z zakresu prawa konstytucyjnego, zwłaszcza przyjmując za T. Gizbert-Studnickim, że wyraz to pewien abstrakt. Zdaniem autora „w rzeczywistości językowej wyrazy występują zawsze jako składniki konkretnych wypowiedzi”⁸.

„Legitymizacja” jest niewątpliwie wyrazem języka polskiego w odmianie ogólnej. Przechodząc do analiz słownikowych, zgodnie z *Praktycznym słownikiem współczesnej polszczyzny* oznacza „sposób uzasadniania prawa do rządzenia oraz celów i metod rządzenia przyjętych przez samych rządzących i ich zwolenników, sposób pozyskiwania uznania i poparcia”⁹. W innym ujęciu jest to „sposób uprawomocnienia władzy zdobytej, sprawowanej i utrwalonej przez siły rządzące niewyłonione drogą legalną, np. rządów samozwańczych, niesuwerennych itp.”¹⁰ Znaczenie to nie będzie poddawane analizie ze względu na jego nieadekwatność do postawionego problemu badawczego. Idąc dalej, według *Wielkiego słownika języka polskiego PWN* „legitymizacja” to po pierwsze – w znaczeniu prawnym – „nadanie czemuś mocy prawnej, usankcjonowanie”¹¹. Po drugie zaś – w znaczeniu socjologicznym – to „uznanie jakiegoś systemu politycznego za najbardziej odpowiedni dla danego typu społeczeństwa”¹². Zgodnie z przyjętymi założeniami ten aspekt nie będzie dalej zgłębiany, choćby dlatego, że – antycypując – w przypadku pozycji ustrojowej sędziów nie będziemy mówili o wyborze najodpowiedniejszego systemu politycznego dla danego społeczeństwa, a analizie poddać będziemy status ustrojowy sędziów w kontekście danego, obowiązującego systemu prawnego.

Warto również zwrócić uwagę na inną formę tego samego leksemu. Wyraz „legitymizować” znaczy tyle, co „uzasadniać, sankcjonować, potwierdzać czyjeś uprawnienia”¹³. W taki sam sposób jak powyżej wyrazy „legitymizacja” oraz „legitymizować” definiuje *Uniwersalny słownik języka polskiego*¹⁴.

⁸ T. GIZBERT-STUDNICKI, *Wieloznaczność leksykalna w interpretacji prawniczej*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 1978, s. 25.

⁹ Legitymizacja, [w:] H. Zgólkowa (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. XIX, Poznań: „Kurpisz” 1998, s. 72-73.

¹⁰ Tamże.

¹¹ *Legitymizacja*, [w:] S. Dubisz (red.), *Wielki słownik języka polskiego PWN*, t. II, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2018, s. 643.

¹² Tamże.

¹³ *Legitymizować*, [w:] S. Dubisz (red.), *Wielki słownik języka polskiego PWN*, t. II, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2018, s. 643.

¹⁴ *Legitymizacja, legitymizować*, [w:] S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. II, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2003, s. 617-618.

W *Słowniku języka polskiego* zaś brak wyrazów „legitymizacja” oraz „legitymizować”, natomiast można odnaleźć wyraz „legitymizm”, który ma tożsame łacińskie znaczenie, pochodzące od wyrazu *legitimus*. Zgodnie ze wskazanym tam znaczeniem, „legitymizm” jest to „uznawanie obowiązującego porządku prawnego”¹⁵. W *Wielkim słowniku języka polskiego PAN* znajdują się dwie definicje pojęcia legitymizacji: formalna oraz moralna. Po pierwsze, „legitymizacja” to „oficjalne uznawanie czegoś za zgodne z obowiązującymi przepisami prawa i prawomocne”¹⁶, po drugie zaś – „potwierdzenie słuszności czegoś albo uprawnień kogoś lub czegoś do pełnienia jakiejś funkcji”¹⁷.

Mimo różnic między powyższymi leksykalnymi ujęciami wskazać można na ich pewne cechy wspólne. Odnoszą się one do sprawowania władzy lub jakiegoś urzędu, a także do pewnego rodzaju potwierdzenia prawa podmiotów do sprawowania władzy. Wydaje się, że wspólny leksem w analizowanym terminie przesądza o konieczności poddania łącznej analizie wszystkich leksykalnych ujęć tego terminu, albowiem tylko takie podejście pozwoli w pełni zdekodować ich znaczenie.

Z powyższej analizy wypływają dwa zasadnicze wnioski. Po pierwsze, w legitymizacji winno się upatrywać uznania obowiązującego, potwierdzenia prawa do rządzenia czy sprawowania funkcji, czynności, która ma charakter oficjalny. W tym przypadku mamy do czynienia z legitymizacją jako stanem, wpisując się w powyższe założenia. Egzemplifikację tego może stanowić powołanie organu w odpowiedniej procedurze. Wówczas mówi się, że posiada on legitymizację. Natomiast drugie znaczenie odnosi się do materii bardziej skomplikowanej, ujmującej legitymizację jako pewien proces. W tym przypadku, niezasadnym jest ujmowanie legitymizacji przez pryzmat jednej oficjalnej czynności konkretnego organu, jak na choćby jego powołanie. W tym przypadku legitymizację określić trzeba jako proces uzasadniania, potwierdzania czyichś kompetencji, prawa do rządzenia. Może mieć on charakter wieloetapowy, ciągły, dokonywany w każdym momencie, a nie sprowadzający się do jednorazowego oficjalnego stwierdzenia legitymizacji. Konstatacja dotycząca ujmowania legitymizacji i jako stanu i procesu ma istotne znaczenie. Uprawnia bowiem posługiwanie się wyrażeniem „legitymizacji jako stanem” – w pierwszym ujęciu oraz „legitymizacji jako procesem” – w drugim.

¹⁵ *Legitymizm*, [w:] W. Doroszewski (red.), *Słownik języka polskiego*, t. II, Warszawa, <https://doroszewski.pwn.pl/haslo/legitymizm/> [dostęp: 30.08.2022 r.].

¹⁶ *Legitymizacja*, [w:] P. ŻMIGRODZKI (red.), *Wielki słownik języka polskiego PAN*, https://wsjp.pl/haslo/do_druku/58298/legitymizacja [dostęp: 30.08.2022 r.]

¹⁷ Tamże.

„LEGITYMIZACJA” W JĘZYKU PRAWNYM I PRAWNICZYM

Drugą płaszczyzną rozważań poświęconych pojęciu legitymizacji jest warstwa języka prawnego jako języka tekstów prawnych, a więc języka, w którym konstruowane są przepisy prawne¹⁸. Dokonana kwerenda aktów normatywnych, uprawnia wskazanie, że wyraz „legitymizacja” występuje jedynie w sześciu aktach normatywnych opublikowanych w Dzienniku Ustaw¹⁹ oraz w dwóch opublikowanych w Monitorze Polskim²⁰.

Rozporządzenia, w których pojawia się termin „legitymizacja”, odnoszą się do strategii kształcenia, wymogów egzaminacyjnych lub podstaw programowych. Wszystkie przepisy, w których użyto wyrazu „legitymizacja” mają zatem techniczny charakter, wskazujący m.in. na przedmioty specjalistyczne w ramach danego rodzaju kształcenia, treść nauczania czy pojęcia, które musi rozumieć osoba egzaminowa. Natomiast wyrazy „legitymizacja”, które pojawiają się we wskazanych uchwałach Rady Ministrów odnoszą się do celów oraz uzasadnień wprowadzenia programów kształcenia. Z perspektywy powszechności użycia analizowanego terminu w debacie publicznej, wynik przeglądu aktów prawnych z tego zakresu jawi się dość zaskakująco. W związku z tym, termin „legitymizacja” występujący na gruncie normatywnym,

¹⁸ Zob. B. WRÓBLEWSKI, *Język prawny i prawniczy*, Kraków: Polska Akademia Umiejętności 1948, s. 51-56.

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 7 kwietnia 2005 r. w sprawie standardów kształcenia w kolegiach pracowników służb społecznych, tj. Dz.U. Nr 62, poz. 555; Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, tj. Dz.U. poz. 977 z późn. zm.; Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, tj. Dz.U. poz. 356 z późn. zm.; Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia, tj. Dz.U. poz. 467 z późn. zm.; Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, tj. Dz.U. poz. 1450; Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024, tj. Dz.U. poz. 1698.

²⁰ Uchwała Nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022”, tj. M.P. 2013, poz. 377; Uchwała nr 164 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, tj. M.P. 2014, poz. 811 z późn. zm.

nie będzie przydatny do analizy znaczenia pojęcia legitymizacji. Nie tylko techniczny charakter, ale i nieadekwatność kontekstów użycia wskazanego terminu do głównego nurtu zainteresowania tego opracowania czyni dokonaną analizę nieużyteczną w kontekście zrealizowania zasadniczego celu opracowania.

Z uwagi na to, że w języku prawnym brak jest definicji legalnych pojęcia „legitymizacja”, należy przejść do ustalenia jego znaczenia w języku prawniczym, zawiązując badanie do poglądów doktryny prawa konstytucyjnego. Ograniczenie to jest konieczne ze względu na obszerność tej tematyki, a także z uwagi na to, że zagadnienia prawne dotyczące legitymizacji odnoszą się głównie do problemów prawa konstytucyjnego. Wśród opracowań naukowych z tego zakresu trudno znaleźć jedną, powszechnie akceptowaną definicję pojęcia „legitymizacja”, a nawet wskazuje się *explicite* na brak takowej definicji²¹. Autorzy zwracają bowiem uwagę na wieloznaczność analizowanego pojęcia²², a przy tym niekiedy nie tworząc odpowiedniej siatki pojęciowej i nie ustalając znaczenia wyrazu „legitymizacja”²³. Nie sposób w tym miejscu przeanalizować wszystkich pozycji piśmienniczych, w których autorzy odnoszą się do pojęcia legitymizacji. Jednak autor uważa, że w przypadku tak postawionego problemu badawczego nie jest to konieczne, z uwagi na to, że do sprawdzenia adekwatności zdekodowanych lingwistycznych znaczeń tego terminu wystarczy porównanie go z wybranymi pozycjami doktryny. Przeprowadzenie pogłębionej analizy piśmiennictwa będzie konieczne do zaproponowana w przyszłości przez autora własnej definicji legitymizacji odnoszącej się do konkretnego konstruktów prawnego, jak na przykład legitymizacji władzy czy legitymizacji pozycji ustrojowej sędziego.

Próba zdefiniowania pojęcia „legitymizacji” podjęta została przez A. Młynarską-Sobaczewską²⁴, która analizowała władzę w kontekście szeroko rozumianej legitymacji. A. Młynarska-Sobaczewska zauważa, że próby legitymizowania władzy są bardzo zbliżone do siebie, a niekiedy nawet takie same w poszczególnych państwach. Autorka opisuje różne sposoby legitymizacji władzy, formuły proceduralne, tj. wybory, związek terytorialny, przedstawiciele we władzy ustawodawczej, a także inne formuły – o charakterze symbolicznym albo ideologicznym²⁵, co znajdzie potwierdzenie w przedstawionych w dalszej części definicjach. Przechodząc do definicji pojęcia „legi-

²¹ MŁYNARSKA-SOBACZEWSKA, *Autorytet państwa*, s. 57-58.

²² Tamże.

²³ Tamże.

²⁴ Tamże.

²⁵ Tamże, s. 57.

tymizacja”, autorka słusznie podkreśla, że jest ono wieloznaczne i używane w różnych kontekstach, a autorzy rzadko podejmują się próby jego zdefiniowania²⁶. Jak zaznacza, badacze prawa konstytucyjnego często odstępują od definiowania używanych pojęć, a stosowaną nomenklaturą posługują się w sposób bardzo swobodny. A. Młynarska-Sobaczewska wskazuje kolejno na zastępowanie wyrażenia „legitymizacja” innymi terminami. Po pierwsze, wskazuje na pojęcie prawomocności²⁷, co krytykuje wskazując na inne znaczenie obu pojęć i fakt, że pojęcie prawomocności nie odzwierciedla pojęcia legitymizacji. Autorka sygnalizuje, że to termin „prawowitość” może w sposób bardziej adekwatny zastąpić termin „legitymizacja”²⁸.

W kontekście legitymizacji P. Winczorek podaje, że władzę można uznać za legitymizowaną, jeżeli została ona zdobyta zgodnie z porządkiem prawnym czy porządkiem sukcesji. Władza może zostać uznana za legitymizowaną, jeżeli jej organizacja oraz sprawowanie są zgodne z obowiązującymi normami²⁹. Już tutaj można zwrócić uwagę na dwa sposoby postrzegania legitymizacji konweniujące z wnioskami leksykalnej analizy pojęcia legitymizacji. Pierwsza część wypowiedzi P. Winczorka odpowiada definicji pojęcia legitymizacji jako stanu, a druga legitymizacji jako procesu. Mówiąc o legitymizacji w kontekście zgodnego z prawem zdobycia władzy, myśli kierujemy w stronę legitymizacji jako stanu. Określa się w ten sposób bowiem jedynie sposób zdobycia władzy i jeżeli nastąpiło to zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym, to taką władzę uznaje się za legitymizowaną. Druga część przedstawia zaś dużo bardziej złożoną sytuację, w której zgodna z porządkiem prawnym musi być nie tylko sama organizacja władzy, lecz także późniejsze podejmowanie decyzji, czyli sprawowanie władzy. W tej sytuacji mamy do czynienia z legitymizacją jako procesem.

Próbę kompleksowego ujęcia problematyki legitymacji³⁰ podjął również R. Fallon³¹. Wskazuje on, że o legitymacji można mówić w trzech znaczeniach (aspektach). Po pierwsze, w znaczeniu prawnym, w którym legitymację nadają normy prawne, tj. jeżeli coś jest zgodne z prawem, to jest również legitymowane. Po drugie, w znaczeniu socjologicznym, w którym następuje podział na znaczenie mocne, podkreślające, że konstytucja, władza czy inny

²⁶ Tamże, s. 58.

²⁷ Zob. CHMAJ, *Żmigrodzki Wprowadzenie do teorii polityki*, s. 123; SOKÓŁ, *Legitymizacja polityczna*, s. 221.

²⁸ Autorka używa zamiennie terminów „legitymacja” oraz „legitymizacja”.

²⁹ WINCZOREK, *Legitymizacja władzy publicznej*, s. 66.

³⁰ Pojęcie „legitymacja” traktowane jest równoznacznie z pojęciem „legitymizacja”.

³¹ FALLON, *Legitimacy and the Constitution*.

organ ma legitymację, o ile ludzie zachowują się zgodnie z ich wolą, bez obawy przed wymierzeniem kary ani nie oczekując nagrody za swoje postępowanie oraz na znaczenie słabe, w którym legitymacja może być rezultatem woli zaspokojenia własnych interesów albo zwyczaju. Autor podkreśla, że w obu tych przypadkach legitymacja socjologiczna jest niestała, niepewna i zmienna w czasie. Trzeci rodzaj legitymacji wyróżniany przez R. Fallona to legitymacja moralna. W jej ramach wyróżniane są dwie kategorie: idealna, wskazująca obiektywne i abstrakcyjne warunki legitymowania władzy, a także minimalną teorię moralnej legitymacji oraz kategoria skupiająca się na odnalezieniu legitymacji władzy w tym, że ludzie podporządkowani legitymizowanej władzy, decydują o darzeniu jej szacunkiem z uwagi na brak lepszej alternatywy. W praktyce odróżnienie tych znaczeń legitymacji może być trudne czy to w przypadku legitymizacji władzy, czy legitymizacji pozycji ustrojowej sędziego. Legitymizacja będzie miała charakter wielostopniowy i będzie łączyła różne elementy tych znaczeń. Z ujęć legitymizacji przedstawionych przez R. Fallona dla niniejszych rozważań przydatne jest jedynie pierwsze z nich, tj. znaczenie prawne, w którym można doszukiwać się podobieństwa do leksykalnego znaczenia legitymizacji jako stanu.

W odmienny sposób płaszczyzny legitymizacji opisywane są przez W. Sokoła, który po pierwsze wskazuje na legitymizację poprzez posiadanie cech albo spełnienie pewnych warunków zewnętrznych, na przykład prawo ludzkie, prawo natury czy boskie powołanie. Natomiast druga, jego późniejsza koncepcja, określa władzę posiadającą legitymizację jako taką, która zapewnia szeroką partycypację obywateli w procesie politycznym i ich zgodę na panujący porządek³². Kolejna koncepcja wskazuje, że przez „legitymizację” należy rozumieć przekonanie, że porządek prawny, polityczny są pożądane i wzorowe³³. Sposób rozumienia „legitymizacji” przez W. Sokoła w kontekście legitymizacji władzy wydaje się być mało przydatny do ustalenia znaczenia terminu „legitymizacja”. Jedynie pierwszy z jego poglądów można pośrednio odnieść do legitymizacji jako stanu, ponieważ zgodnie z nim legitymizacji władzy można dopatrywać się w prawie.

Problematyka legitymizacji pojawia się również poza doktryną prawa konstytucyjnego. M. Weber wyróżnia trzy typy legitymizacji, które w tłumaczeniach nazywane są również „uprawomocnieniem”: legitymizacja racjonalna, tradycyjna oraz charyzmatyczna. Racjonalna opiera się na wierze w legalność ustanowionych porządków i prawa wydawania poleceń przez

³² SOKÓŁ, *Legitymizacja systemów politycznych*, s. 16-17.

³³ Tamże, s. 18.

osoby powołane do sprawowania panowania. Tradycyjalna – na powszedniej wierze w świętość obowiązujących od zawsze tradycji i prawomocność obdarzonych przez nie autorytetem osób. Ostatni jest typ charyzmatyczny, który opiera się na niepowszednim oddaniu osobie uznawanej za świętą, za bohatera czy wzorzec, i objawionym lub stworzonym przez nią porządkom³⁴. Do wszystkich tych typów adekwatne będzie lingwistyczne rozumienie legitymizacji jako stanu.

Jeszcze inne rozumienie analizowanego terminu przedstawia J. Habermas. Wskazując za T. Biernatem, który dokonał próby rekonstrukcji myśli Habermasa, że sprawowanie władzy legitymizowanej jest procesem złożonym, który składa się z trzech elementów: władzy, uzasadnienia uprawomocniającego oraz sensu, czyli uprawomocnienia³⁵. To wieloaspektowe rozumienie legitymizacji, które nie ogranicza się jedynie do jednego elementu – do uznania, że dana władza jest kompetentna do sprawowania określonego rodzaju władzy – jest bliskie leksykalnemu znaczeniu legitymizacji jako procesu.

Wielowymiarowość pojęcia „legitymacja” (władza) i jej legitymizacji podkreśla również D. Beetham. Według jego poglądów władza będzie legitymizowana, o ile jest zgodna z ustalonymi regułami. Po drugie, reguły te znajdują usprawiedliwienie w przekonaniach zarówno sprawujących władzę, jak i jej podporządkowanych, po trzecie – istnieją przejawy akceptacji określonych stosunków władzy ze strony podporządkowanych³⁶. Pogląd ten można uznać za odzwierciedlenie leksykalnego rozumienia legitymizacji jako procesu. Warto zauważyć, że autor wskazuje, że sama zgodność z prawem nie jest wystarczającą podstawą legitymizacji³⁷, z czym należy się zgodzić. Zgodność z prawem jest tylko jednym z elementów, które wpływają na legitymizację, ale zdecydowanie nie jest to czynnik wystarczający, aby uznać, że dana władza czy organ są legitymizowane.

Podobnie płaszczyzny legitymizacji wskazywane są przez T. Biernata, który stwierdza, że władza jest legitymizowana o ile, po pierwsze, jest ona nabywana i sprawowana legalnie, czyli w sposób zgodny z ustalonymi regułami, po drugie – źródła władzy, jej cele i reguły sprawowania daje się pogodzić ze społecznie akceptowalną wiarą, a po trzecie – pozycja władzy będzie potwierdzana poprzez wyrażanie poparcia, przyzwolenia oraz poprzez

³⁴ M. WEBER, *Gospodarka i społeczeństwo. Zarys socjologii rozumiejącej*, tłum. D. Lachowska, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2002, s. 471.

³⁵ BIERNAT, *Legitymizacja władzy politycznej: elementy teorii*, s. 93.

³⁶ D. BEETHAM, *Legitymizacja władzy*, [w:] *Elity, demokracja, wybory, wybór i opracowanie*, red. J. Szczupaczyński, Warszawa: Agencja Scholar 1993, s. 7.

³⁷ Tamże, s. 8.

uznanie jej ze strony innego autorytetu³⁸. Tak jak w przypadku poprzedniej definicji koncepcja ta odpowiada rozumieniu legitymizacji jako stanu.

Natomiast J. Jaskiernia – w odniesieniu do władzy sądowniczej – wskazał, że według jednych „legitymizacja” jest tożsama z „legitymacją”, „prawomocnością” czy „prawowitością”, inni zaś podnoszą, że pojęcie legitymizacji jest szersze od problemu legalizmu³⁹. Wprowadził on rozróżnienie między „legitymacją” (prawomocnością) a „legitymizacją” (uprawomocnieniem)⁴⁰. Rozróżnienie tych pojęć wydaje się zasadne, co uprawnia jednoznaczne odrzucenie tożsamości przywołanych pojęć. Nawiązuje także do przyjętego na wstępie leksykalnego znaczenia wyrazu „legitymizacja”. J. Jaskiernia przez legitymację rozumie „pewien stan systemu politycznego, ładu społecznego itp.”, a legitymizację traktuje jako „proces wiodący do tego stanu”. Na treść legitymizacji według tego autora składają się w szczególności: argumenty, działania, procedury oraz symbole⁴¹.

Ostatnim przywołanym poglądem jest stanowisko R. Bakera, według którego legitymizacja jest działaniem, aktywną postawą, w odróżnieniu od legitymacji – pewnej cechy, atrybutu, który jesteśmy skłonni przyznawać (albo odmówić) rządzącym – to cecha władzy, którą jesteśmy skłonni przypisać, o ile spełnia pewne wymagania demokratyczne sprawując tę władzę⁴². Mamy w tym poglądzie powtórne rozróżnienie „legitymizacji” od „legitymacji”. Autor wskazuje, że pojęcie „legitymacji” jest podrzędne znaczeniowo w stosunku do „legitymizacji”. Legitymację możemy przyrównywać do ustalonego leksykalnego znaczenia legitymizacji jako stanu, a legitymizacji w ujęciu Bakera do legitymizacji jako procesu.

W tym miejscu, należy stwierdzić, że w prawie konstytucyjnym odnajdziemy występowanie innego leksemu terminu „legitymizacja”. W odniesieniu do postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w piśmiennictwie znajdziemy termin „legitymacja”⁴³ odnoszący się do prawa występowania i inicjowania postępowania przed tym organem. Analiza tego terminu, na

³⁸ BIERNAT, *Legitymizacja władzy politycznej: elementy teorii*, s. 5.

³⁹ JASKIERNIA, *Problem legitymizacji władzy sądowej w ustroju politycznym Rzeczypospolitej Polskiej*, s. 358.

⁴⁰ Jaskiernia używa terminów legitymacja i prawomocność, a także legitymizacja i uprawomocnienie jako tożsame znaczeniowo.

⁴¹ JASKIERNIA, *Problem legitymizacji władzy sądowej w ustroju politycznym Rzeczypospolitej Polskiej*, s. 358.

⁴² R. BAKER, *Legitimizing identities. The self-presentation of rules and subjects*, Cambridge: Cambridge University Press 2001, s. 2, 9, 19, 22.

⁴³ A. MĄCZYŃSKI, J. PODKOWIK, *art. 189, art. 191*, [w:] *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa: C.H. Beck 2016, s. 1142-1157, 1171-1246.

gruncie tego opracowania, nie wydaje się konieczna, albowiem odnosi się on do prawa konstytucyjnego w zakresie procesowym – i zbliżony jest znaczeniowo do legitymacji na gruncie prawa cywilnego procesowego – a nie prawa konstytucyjnego materialnego. Poza zbieżnością brzmienia tych terminów nie zachodzi pomiędzy nimi związek treściowy, wobec tego oprócz zasygnalizowania tego faktu, dalsza analiza nie znajduje uzasadnienia w świetle przedmiotu niniejszego opracowania i jego ram edytorskich.

PODSUMOWANIE

Ustalenie znaczeniowej istoty pojęcia legitymizacji nie jest proste, co potwierdza zasadność podejmowania analiz w tym zakresie. Biorąc pod uwagę, że w tekstach aktów normatywnych brak jest definicji legalnej terminu „legitymizacja”, a także, że nie pojawiają się innego rodzaju wypowiedzi, które pozwalałyby na wyinterpretowanie jego znaczenia, ciężar ustaleń przesuwa się w kierunku języka ogólnego i doktryny przedmiotu. Warto zwrócić uwagę, że termin „legitymizacja” nie pojawia się w tekstach aktów prawnych w kontekście adekwatnym do materii prawa konstytucyjnego. W związku z tym, nie jest możliwe rozwiązanie wątpliwości interpretacyjnych związanych z jego rozumieniem poprzez działania prawodawcy. Termin ten należy traktować jako zwrot należący do języka prawniczego, a nie języka prawnego. Jeśli bowiem język prawny nie dostarcza sposobu właściwego rozumienia terminu „legitymizacja”, posiłkować się należy jego znaczeniem na gruncie języka ogólnego oraz prawniczego.

Po dokonaniu przeglądu słownikowych znaczeń przypisanych wyrazowi „legitymizacja” oraz innych form tego leksemu, mimo występujących różnic znaczeniowych, można sformułować wniosek, że w ujęciu leksykalnym wyraz „legitymizacja”, w sposób adekwatny dla nauk prawnych, rozumiany jest w dwojaki sposób.

Po pierwsze, zgodnie z przyjętym na wstępie założeniem, „legitymizacja” może być ujmowana jako pewien stan rzeczy. W zaproponowanym ujęciu, „legitymizacja” to oficjalne uznanie czegoś za zgodne z prawem, nadanie czemuś mocy prawnej czy potwierdzenie czyichś uprawnień do pełnienia określonej funkcji. Wówczas mamy do czynienia z sytuacją, w której komuś lub czemuś, po spełnieniu pewnych wymagań, nadaje się moc prawną czy też uznaje się za osobę pełniącą daną funkcję, w ten sposób nabywając legitymizację. W przypadku tak rozumianej legitymizacji następuje nabycie jej

w konkretnym, określonym czasie. Od tego momentu dana osoba lub sytuacja osiąga stan legitymizacji, posiada atrybut legitymizacji.

Po drugie, „legitymizacja” winna być rozumiana jako proces, zwłaszcza proces uzasadniania, sankcjonowania, potwierdzania prawa do rządzenia lub do czyichś uprawnień czy przyjętych metod działania. W ramach tak rozumianej legitymizacji nie będziemy mówić o osiągnięciu pewnego stanu w konkretnym czasie, zaś o często wieloetapowym procesie. Pojęcie legitymizacji w tym ujęciu jest szersze znaczeniowo od pierwszego z przedstawionych podejść – legitymizacji jako stanu.

Mimo braku uporządkowanej siatki pojęciowej języka prawniczego w obszarze prawa konstytucyjnego, refleks tych dwóch ujęć daje się odnaleźć w piśmiennictwie. W ślad za tym, można postulować używanie terminu „legitymacja” w miejsce pojęcia „legitymizacja” zawsze w odniesieniu do rozumienia tego terminu jako „stanu” czyli oficjalnego uznania czegoś za zgodne z prawem, nadawania czemuś mocy prawnej czy potwierdzania kompetencji kogoś do pełnienia określonej funkcji. Natomiast termin „legitymizacja” należałoby zarezerwować do drugiego z wprowadzonych znaczeń, czyli legitymizacji jako procesu. Mówiąc o legitymizacji powinniśmy zatem przez to rozumieć proces uzasadniania, sankcjonowania, potwierdzania prawa do rządzenia czyichś uprawnień czy przyjętych metod działania. Pojęcie „legitymizacja” będzie więc znaczeniowo zawierało w sobie pojęcie „legitymacja”.

Przyjęcie takiego modelu rozróżniania terminów „legitymacja” oraz „legitymizacja” pozwoliłoby uporządkować używaną w piśmiennictwie prawa konstytucyjnego siatkę pojęciową. Jest to szczególnie doniosłe zadanie z uwagi na złożoność konstruktów legitymizacji, a także panujący w doktrynie chaos terminologiczny. Nie można przyjąć, że różne pojmowanie legitymizacji wynika wyłącznie ze względu na to, że autorzy zwracają uwagę na różne jej aspekty, ponieważ często rozumienie tego terminu jest przyjmowane *a priori*. Naukowcy niekiedy rozpoczynają od analizy elementów wpływających na legitymizację danego organu, bez przedstawienia swojego sposobu rozumienia terminu „legitymizacja”, a tym bardziej bez przedstawienia procesu myślowego, który stał za ustaleniem tego znaczenia.

Na wagę usystematyzowania używanej siatki pojęciowej dotyczącej legitymizacji wpływa również konstatacja, że pojęcie „legitymizacja” będzie występowało głównie w kontekście uzasadnienia i wymogów dla władzy czy organu. Szczególna waga tej tematyki implikuje konieczność zwrócenia szczególnej uwagi na poprawność używanej terminologii.

Aby zweryfikować wynik ustaleń semantycznych, warto odnieść poczynione ustalenia do wybranych pozycji doktrynalnego pojmowania legitymizacji, co należy uznać za szczególnie wartościową egzemplifikację. Mimo formułowania w piśmiennictwie prawniczym różnych poglądów na temat źródeł legitymizacji władzy sądowniczej⁴⁴, należy wyprowadzić wniosek, że większość autorów wskazuje na legitymizację ujmując ją jako proces wieloetapowy, choć różnie określając jego etapy. W opracowaniu było to sygnalizowane poprzez wskazanie, że do danego rozumienia legitymizacji będzie adekwatne przypisanie semantycznego znaczenia legitymizacji jako stanu.

Zasadne jest zatem rozumienie przez to pewnego procesu, a temu procesowi będzie odpowiadało pojęcie „legitymizacji”, a nie „legitymacji”. Poczynione ustalenia pozwalają sformułować wstępny wniosek, że zaproponowany sposób definiowania terminu „legitymizacja” jest adekwatny do analizy legitymizacji pozycji ustrojowej sędziego, co stanowić może asumpt do prowadzenia dalszych badań w tym zakresie. Jednakże, warty podkreślenia jest fakt, że ustalenie leksykalnego znaczenia terminu „legitymizacja” jest możliwe do zastosowania nie tylko do prowadzonych w przyszłości analiz tej problematyki, lecz także do niektórych już powstałych konstruktów myślowych, co potwierdziła analiza znaczenia „legitymizacji” w pozycjach piśmienniczych.

Postawione we wstępie opracowania hipotezy badawcze zostały potwierdzone, zaś tezy znalazły odpowiednie zastosowanie, albowiem w wyniku przeprowadzonych badań ustalono, iż nie wszystkie występujące intuicje językowe odnoszone do pojęcia „legitymizacji” mieszczą się w leksykalnym znaczeniu tego terminu. Niektóre z występujących intuicji językowych należałoby zakodować w innym pojęciu, dlatego zaproponowano rozróżnienie pojęć „legitymacja” i „legitymizacja”. Na podstawie ustaleń leksykalnych zaprojektowano również nową definicję dla pojęcia „legitymizacja”. Na odpowiednio zawężony zakres niniejszego badania wpłynęły także ograniczenia objętościowe opracowania i sygnalizowany wcześniej fakt, iż niniejsza analiza stanowi prolegomenę do dalszych badań autora w tym zakresie.

⁴⁴ Zob. JASKIERNIA, *Problem legitymizacji władzy sądowej w ustroju politycznym Rzeczypospolitej Polskiej*; BAŁABAN, *Prawna pozycja władzy sądowniczej w III RP (ze szczególnym uwzględnieniem sądownictwa powszechnego)*; BIEŃ-KACAŁA, *Konstytucyjne podstawy prawa do sądu (zasada ustawowej regulacji władzy sądowniczej)*.

PIŚMIENNICTWO

- BAKER Rodney, *Legitimizing identities. The self-presentation of rules and subjects*, Cambridge: Cambridge University Press 2001.
- BALABAN Andrzej, *Prawna pozycja władzy sądowniczej w III RP (ze szczególnym uwzględnieniem sądownictwa powszechnego)* [w:] *25 lat transformacji ustrojowej w Polsce i w Europie Środkowo-Wschodniej*, red. E. Gdulewicz, W. Orłowski, S. Patyra, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 2015, s. 211-222.
- BEETHAM David, *Legitymizacja władzy*, [w:] *Elity, demokracja, wybory, wybór i opracowanie*, red. J. Szczupaczyński, Warszawa: Agencja Scholar 1993, s. 7-23.
- BIEŃ-KACAŁA Agnieszka, *Konstytucyjne podstawy prawa do sądu (zasada ustawowej regulacji władzy sądowniczej)*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, 2016, nr 3, s. 15-29.
- BIERNAT Tadeusz, *Legitymizacja władzy politycznej: elementy teorii*, Toruń: A. Marszałek 2003.
- CHMAJ Marek, ŻMIGRODZKI Marek, *Wprowadzenie do teorii polityki*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 1996.
- DOROSZEWSKI Witold. (red.), *Słownik języka polskiego*, t. II, Warszawa, <https://doroszewski.pwn.pl/haslo/legitymizm/> [dostęp: 30.08.2022 r.].
- DUBISZ Stanisław (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. II, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2003.
- DUBISZ Stanisław (red.), *Wielki słownik języka polskiego PWN*, t. II, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2018.
- FALLON Richard H., *Legitimacy and the Constitution*, „Harvard Law Review” 118(2005), nr 6, s. 1787-1853.
- GIZBERT-STUDNICKI Tomasz, *Język prawny z perspektywy socjolingwistycznej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1986, nr 26, s. 130-135.
- GIZBERT-STUDNICKI Tomasz, *Wieloznaczność leksykalna w interpretacji prawniczej*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 1978.
- JASKIERNIA Jerzy, *Problem legitymizacji władzy sądowej w ustroju politycznym Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] *Trzecia władza. Sądy i trybunały w Polsce*, red. A. Szmyta, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego 2008, s. 35-52.
- KACZMARCZYK Michał, *Legitymizacja roli sędziowskiej*, „Studia socjologiczne” 2020, nr 4, s. 5-35.
- MĄCZYŃSKI Andrzej, PODKOWIK Jan, *art. 189, art. 191*, [w:] *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa: C.H. Beck 2016, s. 1142-1157, 1171-1246.
- MŁYNARSKA-SOBACZEWSKA Anna, *Autorytet państwa. Legitymizacyjne znaczenia prawa w państwie transformacji ustrojowej*, Toruń: Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora” 2010.
- SAFJAN Marek, BOSEK Leszek, *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243*, Warszawa: C.H. Beck 2016.
- SOKÓŁ Wojciech, *Legitymizacja systemów politycznych*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 1997.
- SOKÓŁ Wojciech, *Legitymizacja polityczna*, [w:] *Wprowadzenie do nauki o państwie i polityce*, red. B. Szmulik, M. Żmigrodzki, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 2002, s. 219-242.

- WEBER Max, *Gospodarka i społeczeństwo. Zarys socjologii rozumiejącej*, tłum. D. Lachowska, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2002.
- WINCZOREK Piotr, *Legitymizacja władzy politycznej*, „Państwo i Prawo” 1985, nr 11-12, s. 65-74.
- WRÓBLEWSKI Bronisław, *Język prawny i prawniczy*, Kraków: Polska Akademia Umiejętności 1948.
- ZGÓŁKOWA Halina (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. XIX, Poznań: „Kurpisz” 1998.
- ZIELIŃSKI Maciej, *Języki prawne i prawnicze*, [w:] *Polszczyzna 2000. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci*, red. W. Pisarek, Kraków: Ośrodek Badań Prasoznawczych. Uniwersytet Jagielloński 1999, s. 50-74.
- ŻMIGRODZKI Piotr (red.), *Wielki słownik języka polskiego PAN*, https://wsjp.pl/haslo/do_druku/58298/legitymizacja [dostęp: 30.08.2022 r.].

LEKSYKALNE UWARUNKOWANIA LEGITYMIZACJI NA PODSTAWIE PRAWA KONSTYTUCYJNEGO

STRESZCZENIE

Analiza semantyczna terminu „legitymizacja” jest zagadnieniem szczególnie doniosłym z uwagi na to, że ustalenie rozumienia tego terminu ma fundamentalne znaczenie dla dalszych rozważań nad tak ważnymi kwestiami, jak legitymizacja władzy sądowniczej czy pozycji ustrojowej sędziego. W doktrynie prawa konstytucyjnego brakuje pogłębionych analiz semantycznych, które pozwoliłyby na precyzyjną eksplikację tego, co myślą prawnicy, gdy używają terminu „legitymizacja”. Nawet pobieżna analiza literatury z tego zakresu pozwala na wyciągnięcie wstępnego wniosku, że w znacznej części rozpatrywanych spraw brak jest refleksji nad znaczeniem samego pojęcia „legitymizacja”. W niniejszym opracowaniu autor dokonał analizy definicji tego pojęcia, które pojawiają się w słownikach języka polskiego, a następnie skonfrontował ustalone znaczenia z rozumieniem „legitymizacji” w języku prawnym i prawniczym. We wnioskach autor wskazuje na dwa podstawowe sposoby rozumienia pojęcia „legitymizacja” i zaproponował ich rozróżnienie poprzez przypisanie jednemu z tych znaczeń terminu „legitymizacja”, a drugiemu „legitymacja”.

Słowa kluczowe: legitymizacja; legitymacja; definicja; znaczenie leksykalne; prawo konstytucyjne.